

ปัจจัยพื้นฐานทางการศึกษาของโรงเรียน การเสริมพลังการสอนโดยใช้การประเมินเป็นฐานที่สัมพันธ์กับผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนในรายวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

A STUDY OF BASIC EDUCATIONAL SCHOOL FACTORS AND FACTORS OF TEACHING EMPOWERMENT USING AN EVALUATION BASE OF TEACHERS RELATED TO MATHEMATICS AND THAI LANGUAGE LEARNING OUTCOMES OF THIRD GRADE SUBJECT

ผู้วิจัย	สลินี ปรานีสร์ ¹	Salinee Praneesorn
กรรมการควบคุม	รศ.ดร. องอาจ นัยพัฒน์ ² ดร. ละเอียด รัชษ์เฝ้า ³	
Advisor Committee	Assoc.Prof.Dr. Ongart Naiyapatana Dr. Laeaed Rukpao	

บทคัดย่อ

ความมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์และค่าน้ำหนักความสำคัญที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการสอนของครูประจำชั้นเรียน กลุ่มตัวแปรปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐานทางการศึกษาของโรงเรียนในด้านลักษณะของผู้บริหารและสถานศึกษา ประกอบด้วย ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ขนาดของสถานศึกษา และสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ในด้านลักษณะของผู้สอน ประกอบด้วย ประสบการณ์ในการสอน วุฒิทางการศึกษาของครู และภาระงานของครู การเสริมพลังการสอนโดยใช้การประเมินเป็นฐาน ประกอบด้วย การทำงานอย่างมีอิสระ การมีส่วนร่วมในการทำงาน และการประเมินตนเองและพร้อมรับการตรวจสอบกลุ่ม

ตัวอย่างเป็นครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ปฏิบัติการสอนในรายวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 428 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสอบถามปัจจัยพื้นฐานทางการศึกษาของโรงเรียน ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารและสถานศึกษา สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน การเสริมพลังการสอนโดยใช้การประเมินเป็นฐาน และผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (National Test) ในปีการศึกษา 2550 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยวิธี Blockwise enter selection

¹นิสิตระดับมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

²คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ และอาจารย์ประจำภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

³อาจารย์ประจำภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผลการศึกษา พบว่า

1. ผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์ และภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการสอนของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับพอใช้

2. ตัวแปรปัจจัยพื้นฐานทางการศึกษาของโรงเรียน คือ ขนาดของสถานศึกษาขนาดใหญ่เมื่อเทียบกับสถานศึกษาขนาดเล็ก สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน และวุฒิทางการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีเมื่อเทียบกับวุฒิทางการศึกษาปริญญาตรี ตัวแปรการเสริมพลังการสอนโดยใช้การประเมินเป็นฐาน คือ การทำงานอย่างมีอิสระ ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการสอนของครูประจำชั้นเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวแปรสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ส่งผลทางบวกต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตัวแปรขนาดของสถานศึกษาขนาดใหญ่เมื่อเทียบกับสถานศึกษาขนาดเล็ก ส่งผลทางลบต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 การทำงานอย่างมีอิสระส่งผลทางลบต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์และในรายวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และตัวแปรวุฒิทางการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีเมื่อเทียบกับวุฒิทางการศึกษาปริญญาตรี ส่งผลทางบวกต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์และในรายวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการสอนของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

คำสำคัญ : การเสริมพลังการสอนโดยใช้การประเมินเป็นฐาน

ABSTRACT

This quantitative research was aimed to study the level of Mathematics and Thai Language learning outcomes of the third grade students and the relationship between basic educational school factors and factors of teaching empowerment using an evaluation base with Mathematics and Thai Language learning outcomes of the third grade students which was an indicator of teaching quality. It also studied the important degree of individual factor as stated above. The 428 third grade teachers teaching Mathematic and Thai Language under the office of Education, Buriram District during the second semester of 2550 academic year were two-stage randomly selected to answer questionnaires. The questionnaires included the basic educational school factors in terms of (1) administrators' leadership and (2) school environment and factors of teaching empowerment using an evaluation base, whose reliabilities were .96, .92, and .88 respectively. The data were analyzed by Multiple Regression Analysis using Blockwise enter selection method.

The results of the study were as follows:

1. The level of Mathematics and Thai Language learning outcomes of third grade students was moderate level.

2. The factors of basic educational school which included large size school, school environment, higher bachelor educational degree of teachers, and teaching empowerment using an evaluation base which was working freedom

could together explain the variation and influence Mathematics and Thai Language learning outcomes of third grade students which pointed out teaching quality of the teachers at the statistically significant level of .05. The school environment could positively influence Mathematics Language learning outcomes of third grade students. The large size school could negatively influence Thai Language learning outcomes of third grade students. And working freedom of the teachers could negatively influence Mathematics and Thai Language learning outcomes of third grade students. However, the bachelor higher than bachelor whose degree was degree could positively influence Mathematics and Thai Language learning outcomes of third grade students that pointed out the teaching quality of the teachers.

Keywords : Factors of teaching empowerment using an evaluation base

บทนำ

ในท่ามกลางสภาวะการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในวงการศึกษา หัวใจของการปฏิรูปการศึกษามุ่งเน้นที่การปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและกระบวนการเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ ก็ด้วยฝีมือของครู ผู้เป็นบุคคลสำคัญที่เปรียบเสมือนเสาหลักของระบบการศึกษาไทย การพัฒนาคุณภาพประชากรของประเทศให้เป็นพลเมืองที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ยังต้องอาศัยการทำงานของคุณครู และการที่ครูจะทำหน้าที่ได้อย่างเข้มแข็งจริงจังครูจะต้องมีพลังในการทำงานในระดับสูง พลังของคุณครู

จะส่งผลต่อการสร้างภูมิปัญญาอันกล้าแข็งให้กับผู้เรียนนับล้านๆ คน ให้เป็นกำลังที่มีความสามารถในการเลือกสรรสิ่งที่ดีให้แก่ตนเอง ครอบครัวและสังคมไทย (อมรวิรัช นาคกรทรรพ. 2542) ครูต้องได้รับการสนับสนุนปัจจัยและกระบวนการที่ช่วยเสริมพลังการสอนที่จะส่งผลให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่หลักคือจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ครูส่วนใหญ่ขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน อันเนื่องมาจากขาดพลังในการทำงาน จากการสำรวจข้อมูลครูที่แสดงความจำนงขอเกษียณอายุราชการก่อนกำหนด (early retired) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าปัจจุบัน ครูไทยขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน ซึ่งอีกนัยหนึ่งคือพลังการทำงานอยู่ในภาวะถดถอย หากไม่มีนโยบายพัฒนาในเรื่องนี้อย่างจริงจังย่อมส่งผลในเชิงลบต่อความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา พลังการสอนของครูที่ต้องได้รับการพัฒนาในที่นี้หมายถึง พลังความสามารถในการคิด ที่ปรากฏเป็นคุณภาพของผลงาน พิซเซอร์ (สมชาย บุญศิริเกสข. 2545; อ้างอิงจาก Fisher. 1993) และส่งผลปรากฏเป็นพลังความสามารถในการปฏิบัติงานที่บ่งบอกถึงความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติหน้าที่หลักตามเกณฑ์ของมาตรฐานวิชาชีพครู (Dalton, Elias; & Wandersman. 2001: 347) ความสามารถในการนำตนเอง เรียนรู้ที่จะพัฒนา (Page; & Czuba. 1995: 5) ความพึงพอใจและความสุขในการทำงาน (Lambert. 1996: 70) “พลังการสอน” เป็นพลังที่เกิดจากภายในตัวครูและปรากฏออกมาในลักษณะของผลงานที่บ่งบอกถึงความเชี่ยวชาญในการทำงานของครู นั่นคือความเชี่ยวชาญในการสอน และการจะเป็นผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญจำเป็นต้องมีความสามารถในการสอนที่จะนำพาผู้เรียนบรรลุเป้าหมายตามที่หลักสูตรกำหนด ซึ่งความ

เชี่ยวชาญในการทำงานของครูนี้ ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของพลังในการทำงานของครู ดังนั้นครูต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาตนเองให้มีพลังในการทำงานเพื่อพร้อมจะเป็น พลังสำคัญในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมจริยธรรมในการดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยพื้นฐานทางการศึกษาของโรงเรียน และการเสริมพลังในการสอนโดยใช้การประเมินเป็นฐานที่เป็น ตัวบ่งชี้คุณภาพการสอนของตัวครูเอง

แนวคิดทฤษฎี/กรอบความคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องพบว่า ผู้วิจัยใช้แนวทางของทฤษฎีระบบ (เชลลิว บูริภักดี, 2542: 9-10) เป็นหลักในการจัดตัวแปรเข้ากลุ่มปัจจัยพื้นฐานทางการศึกษาของโรงเรียน การเสริมพลังการสอนโดยใช้การประเมินเป็นฐาน และผลที่แสดงถึงผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการสอนของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยจะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานทางการศึกษาของโรงเรียน และการเสริมพลังการสอนโดยใช้การประเมินเป็นฐานที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยในส่วนของ **ปัจจัยพื้นฐานทางการศึกษาของโรงเรียน** คือ ลักษณะของผู้บริหารและสถานศึกษา ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ขนาดของสถานศึกษา สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ลักษณะของผู้สอน ได้แก่ ประสบการณ์ในการสอน วุฒิทางการศึกษา ภาระงานของครู **การเสริมพลังการสอนโดยใช้การประเมินเป็นฐาน** ได้แก่ การทำงานอย่างมีอิสระ การมีส่วนร่วมในการทำงาน และการ

ประเมินตนเองและพร้อมรับการตรวจสอบ และในส่วนของ **ผลผลิตการสอน** ซึ่งก็คือ ผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนในรายวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการสอนของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยศึกษาจากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (NT) ในปีการศึกษา 2550

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนในรายวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการสอนของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานทางการศึกษาของโรงเรียนและการเสริมพลังการสอนโดยใช้การประเมินเป็นฐานของครูกับผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการสอนของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
3. เพื่อศึกษานำหนักความสำคัญของปัจจัยพื้นฐานทางการศึกษาของโรงเรียนและการเสริมพลังการสอนโดยใช้การประเมินเป็นฐานของครูที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการสอนของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยพื้นฐานทางการศึกษาของโรงเรียนและการเสริมพลังการสอนโดยใช้การประเมินเป็นฐานมีความสัมพันธ์ต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนในรายวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทยที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการสอนของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

2. ปัจจัยพื้นฐานทางการศึกษาของโรงเรียนสามารถอธิบายความแปรปรวนและมีน้ำหนักความสำคัญต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนในรายวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทยที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการสอนของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

3. การเสริมพลังการสอนโดยใช้การประเมินเป็นฐานสามารถอธิบายความแปรปรวนและมีน้ำหนักความสำคัญต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนในรายวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทยที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการสอนของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภายหลังจากควบคุมปัจจัยพื้นฐานทางการศึกษาของโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ปฏิบัติการสอนในรายวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานุรักษ์ จำนวน 428 คน ซึ่งได้มาจากวิธีการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-Stage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามปัจจัยพื้นฐานทางการศึกษาของโรงเรียนในด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารและสถานศึกษา สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน การเสริมพลังการสอนโดยใช้การประเมินเป็นฐาน ประกอบด้วย การทำงานอย่างมีอิสระ การมีส่วนร่วมในการทำงาน และการประเมินตนเองและพร้อมรับการตรวจสอบ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 96, .92 และ .88 ตามลำดับ

ผลการวิจัย

1. ผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการสอนของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับพอใช้

2. ตัวแปรปัจจัยพื้นฐานทางการศึกษาของโรงเรียน ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน วุฒิทางการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีเมื่อเทียบกับวุฒิทางการศึกษาปริญญาตรีและการเสริมพลังการสอนโดยใช้การประเมินเป็นฐาน ได้แก่ การทำงานอย่างมีอิสระ ร่วมกันอธิบายผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการสอนของครูประจำชั้นเรียนได้ร้อยละ 15 และตัวแปรปัจจัยพื้นฐานทางการศึกษาของโรงเรียน ประกอบด้วย ขนาดของสถานศึกษาขนาดใหญ่เมื่อเทียบกับสถานศึกษาขนาดเล็ก วุฒิทางการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีเมื่อเทียบกับวุฒิทางการศึกษาปริญญาตรีและการเสริมพลังการสอนโดยใช้การประเมินเป็นฐาน ได้แก่ การทำงานอย่างมีอิสระ ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้ร้อยละ 11 โดยที่ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (β เท่ากับ .159, .159, -.119) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (β เท่ากับ -.350, .135, .105) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัย พบว่า ผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการสอนของครูประจำชั้นเรียน อยู่ในระดับพอใช้ ผู้วิจัยใช้หลักเกณฑ์การประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พ.ศ.2547 สอดคล้องกับแนวคิดของฮอยและสเกล (Hoy; & Miskel. 2001: 297-307) โดยกล่าวว่า ประสิทธิภาพของโรงเรียนนั้นสามารถพิจารณาจากผลลัพธ์ (Outcomes) ของการปฏิบัติงานภายในโรงเรียน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยพิจารณาจากความสามารถในการผลิตที่เป็นปริมาณและคุณภาพของผลผลิต และสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540: 61) จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของโรงเรียนประถมศึกษาในประเทศไทย พบว่า ความรู้ความสามารถในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ของเด็กประถมศึกษา ยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ นอกจากนี้ความสามารถในเรื่องภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องได้รับการปรับปรุง

2. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการสอนของครูมากที่สุด คือ ปัจจัยพื้นฐานทางการศึกษาของโรงเรียนในด้านลักษณะของผู้บริหารและสถานศึกษา คือ ขนาดของสถานศึกษา เนื่องจากขนาดของสถานศึกษาที่ต่างกัน จะมีความแตกต่างในด้านบริบทของสภาพแวดล้อมและข้อจำกัดของทรัพยากรต่างๆ ที่มีในสถานศึกษา จึงส่งผลต่อผลผลิตทางการศึกษา ซึ่งในงานวิจัยนี้ ก็คือผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นตัวบ่งชี้

คุณภาพการสอนของครู ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนมีความแตกต่างกันไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของกลาส (Glass. 1995) ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์กันโดยตรงระหว่างขนาดของโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน คือโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ ขนาดของโรงเรียนมีผลต่อการเรียนของนักเรียนมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก และจากงานวิจัยของอัญชนิตา เทียมแพ (2549: 184) พบว่าขนาดของโรงเรียน จะทำให้สัดส่วนการจัดนักเรียนรายห้องตามจำนวนครูผู้สอนเป็นไปได้อย่างเหมาะสม ครูผู้สอนสามารถดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง เด็กจึงได้รับความรู้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญเรือง ศรีเหรียญ (2542: 314-316) ผลการวิจัยพบว่า ขนาดของโรงเรียนมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ และประสิทธิผลของโรงเรียน

ปัจจัยพื้นฐานทางการศึกษาของโรงเรียน ในด้านลักษณะของผู้สอน ที่สัมพันธ์กับผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการสอนของครู ก็คือ ประสิทธิภาพในการสอน ถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการสอนของครูประจำชั้นเรียน ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจากประสิทธิภาพในการสอนของครูมีผลโดยตรงต่อผลผลิตของโรงเรียนทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ (บุญเรือง ศรีเหรียญ. 2542: 322) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (2539: 25) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการสอนและขบวนการสอนของครูกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพ

สอนของครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประหยัดทองคุณ (2521: 122-126) ที่พบว่า ครูผู้ทำการสอนแล้วทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น คือ ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมานาน และครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากจะสอนนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย

และตัวแปรปัจจัยพื้นฐานทางการศึกษาของโรงเรียน ในด้านลักษณะของผู้สอน อีกตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 คือ วุฒิทางการศึกษา พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนจากครูที่ได้รับหน้าที่ให้ปฏิบัติการสอนตรงตามวิชาเอก ตรงตามสาขาที่ตนเองจบมา หรือครูที่มีความรู้ความสามารถสูงก็จะสามารถทำการสอนได้ดี ซึ่งครูมีวิธีการสอน เทคนิคในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีกลวิธีในการสอน ทำให้นักเรียนมีความสนใจในตัวครูผู้สอน มีความสนใจในรายวิชาที่สอน ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งในรายวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชนิตา เทียมแพ (2549: 184) พบว่า ครูที่มีความรู้ มีความสามารถสูงก็จะสามารถทำการสอนได้ดี ซึ่งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และผลการวิจัยยังสอดคล้องกับจอห์นสตัน (Johnston. 1979: 288-289) ที่ศึกษาสภาพการเรียนการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียน พบว่าครูที่มีวุฒิปริญญาเอกจะทำการสอนได้ดีกว่าครูที่มีวุฒิมัธยมศึกษาโท สอดคล้องกับประโยชน์ คุปต์กาญจนากุล (2532: 78, 148) พบว่า วุฒิทางการศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการสอนและส่งผลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพการสอนผ่านทางบุคลิกลักษณะของครู ความสนใจเชิงวิชาการ

และสมรรถภาพในการใช้สื่อการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2532: 213) ที่ศึกษาประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางลบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ได้แก่ คุณวุฒิของครู และอีกปัจจัยหนึ่ง คือ ภาระงานของครู ซึ่งถือเป็นตัวแปรปัจจัยที่สำคัญอีกตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการสอนของครูประจำชั้นเรียน ผลการวิจัยที่ปรากฏเช่นนี้ เนื่องจากภาระงานของครูจะทำให้เวลาในการดูแลเอาใจใส่นักเรียนมีน้อยลง ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนวลศรี บุญรักษ์ (2542: บทคัดย่อ) ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูที่มีภาระงานมาก มีการพัฒนาบุคลากรโดยโดยภาพรวมและรายองค์ ประกอบไม่แตกต่างกับข้าราชการครูที่มีภาระงานน้อย

3. จากผลการศึกษา ตัวแปรปัจจัยพื้นฐานทางการศึกษาของโรงเรียน ในด้านผู้บริหารและสถานศึกษา ได้แก่ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ขนาดของสถานศึกษาขนาดใหญ่เมื่อเทียบกับสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดของสถานศึกษาขนาดกลางเมื่อเทียบกับสถานศึกษาขนาดเล็ก และสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ในด้านลักษณะของผู้สอน ได้แก่ ประสบการณ์ในการสอน วุฒิทางการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีเมื่อเทียบกับวุฒิทางการศึกษาปริญญาตรี และภาระงานของครู และตัวแปรการเสริมพลังการสอนโดยใช้การประเมินเป็นฐาน ในด้านการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมีส่วนร่วมในการทำงาน และการประเมินตนเองและพร้อมรับการตรวจสอบ พบว่า

ในรายวิชาคณิตศาสตร์ พบว่า ตัวแปรสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน วุฒิทางการศึกษาสูง

กว่าปริญญาตรีเมื่อเทียบกับวุฒิทางการศึกษาปริญญาตรี และการทำงานอย่างมีอิสระ ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 นั้นร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้เท่ากับ 10.8% ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเป็นสิ่งแวดล้อมที่สำคัญมาก จากการศึกษาที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหลายอย่างช่วยให้เด็กมีประสบการณ์ มีความเจริญงอกงามในด้านต่างๆ ซึ่งมีผลวิจัยสอดคล้องกับกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2542: 101-107) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนก่อนประถมศึกษา มีความสำคัญต่อเด็กเนื่องจากธรรมชาติของเด็กวัยนี้สนใจที่จะเรียนรู้ ค้นคว้า ทดลองและต้องการสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว ดังนั้นการจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมตามความต้องการของเด็ก จึงมีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของการเรียนรู้ของเด็กมาก เด็กสามารถเรียนรู้จากการเล่นที่เป็นประสบการณ์ตรงที่เกิดจากการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 จึงจำเป็นต้องจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้สอดคล้องกับสภาพและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อส่งผลให้บรรลุจุดมุ่งหมายในการพัฒนาเด็ก และผลการวิจัยยังสอดคล้องกับจอห์นสตัน (Johnston, 1979: 88-89) ที่ศึกษาสภาพการเรียนการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนพบว่า ครูที่มีวุฒิปริญญาเอกจะทำการสอนได้ดีกว่าครูที่มีวุฒิปริญญาโท สอดคล้องกับประโยชน์คุปต์กาญจนากุล (2532: 78, 148) พบว่า วุฒิการศึกษาของครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิภาพการสอนและส่งผลทางอ้อมต่อประสิทธิภาพการสอนผ่านทางบุคลิกลักษณะของครู ความสนใจเชิงวิชาการและสมรรถภาพในการใช้สื่อการสอน และปัจจัยที่มีความสำคัญและมีบทบาทต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 คือ ครูผู้สอน ครูที่ดี มีคุณภาพ

ควรจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมในด้านวุฒิทางการศึกษา ส่วนตัวแปรการเสริมพลังการสอนโดยใช้การประเมินเป็นฐาน ในด้านการทำงานอย่างมีอิสระส่งผลทางลบต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการสอนของครูประจำชั้น เช่นเดียวกัน กล่าวคือ ครูที่มีอิสระในการทำงาน มีอิสระในทางความคิด การตัดสินใจ และมีอิสระในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จะทำให้ครูมีความสุข สนุกกับการทำงาน สามารถสร้างเจตคติที่ดีให้กับนักเรียนได้ โดยเฉพาะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรายวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทย ซึ่งถือเป็นรายวิชาหลักที่นักเรียนส่วนใหญ่มีเจตคติที่ไม่ดีต่อรายวิชานั้น

ในรายวิชาภาษาไทย พบว่า ตัวแปรขนาดของสถานศึกษาขนาดใหญ่เมื่อเทียบกับสถานศึกษาขนาดเล็ก วุฒิทางการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีเมื่อเทียบกับวุฒิทางการศึกษาปริญญาตรี และการทำงานอย่างมีอิสระ ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 นั้นร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้เท่ากับ 8.4% ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เนื่องจากขนาดของสถานศึกษามีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียนต่อห้องมาก การดูแลของครูอาจไม่ทั่วถึง สอดคล้องกับผลการวิจัยของอัญชนิตา เทียมแพ (2549: 180) พบว่า ขนาดของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลในผลการจัดการเรียนรู้วิชาอังกฤษมากที่สุด รองลงมา คือ ตัวแปรประสิทธิผลในผลการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของพนาลัย อยู่ดำรง (2535: 25) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับขนาดของโรงเรียน ที่ส่งผลต่อการนำนวัตกรรมไปใช้ในการสอน ปรากฏผลที่สอดคล้องกันว่า ครูที่ทำการสอนอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่กว่าจะนำ

นวัตกรรมไปใช้ในการสอนมากกว่าครูที่ทำการสอนอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก ในขณะที่ผลการวิจัยของนักวิจัยอีกส่วนหนึ่งเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สรุปได้ว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงกว่าโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ (อัญชนิตา เทียมแพ. 2549: 88; อ้างอิงจาก Ellsworth; & Howell. 1986) ในส่วนของตัวแปรปัจจัยพื้นฐานทางการศึกษาของโรงเรียน ในด้านลักษณะของผู้สอน คือวุฒิทางการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีเมื่อเทียบกับวุฒิทางการศึกษาปริญญาตรี และการเสริมพลังการสอนโดยใช้การประเมินเป็นฐาน คือ การทำงานอย่างมีอิสระนั้นสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการสอนของครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้เช่นเดียวกันกับในรายวิชาคณิตศาสตร์ ดังกล่าวข้างต้น จากผลการวิจัยทั้งหมด จะเห็นได้ว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ในรายวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการสอนของครูประจำชั้นนั้น เนื่องจากสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา เป็นตัวแปรสำคัญที่สุดที่จะทำให้การดำเนินกิจกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาสามารถขับเคลื่อนและประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายของการศึกษา ส่วนปัจจัยการเสริมพลังการสอนโดยใช้การประเมินเป็นฐานเป็นปัจจัยองค์ประกอบที่จะช่วยสนับสนุน ส่งเสริม ประสานเชื่อมโยงให้ผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการสอนของครูประจำชั้น ให้สามารถขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาให้ความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรให้ความสนใจเกี่ยวกับการจัดบุคลากรเข้าสอนให้ตรงตามวุฒิทางการศึกษา หรือจัดบุคลากรเข้าสอนให้ตรงตามความถนัดของครูผู้สอน เพื่อให้ครูสอนได้ตรงตามที่ได้ศึกษามา สอนให้ตรงตามสิ่งที่ครูมีความเชี่ยวชาญ มีความถนัด เพื่อให้การจัดกิจกรรม การเรียนการสอนมีคุณภาพและมีผลสัมฤทธิ์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ อยู่ในระดับดี

1.2 ผู้บริหารและครูผู้สอน ควรร่วมแรงร่วมใจกัน สร้างและพัฒนาบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อบรรยากาศทางวิชาการ และบรรยากาศของการทำงานร่วมกันของบุคลากรภายในโรงเรียนให้เป็นไปอย่างราบรื่น เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อให้งานที่ได้รับมอบหมายหรือร่วมกันทำนั้น สำเร็จได้ด้วยดีและบรรลุตามวัตถุประสงค์

1.3 การเสริมพลังการสอนโดยใช้การประเมินเป็นฐานนั้น ในด้านการทำงานอย่างมีอิสระนั้นเป็นปัจจัยที่ครูและผู้บริหารควรให้ความสนใจ ผู้บริหารควรให้อิสระในการทำงาน ให้ความสนใจ ร่วมแรงร่วมใจกัน ควรให้อิสระในการตัดสินใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู เพราะหากครูขาดอิสระในการทำงาน ขาดอิสระทางความคิด การตัดสินใจ มีความรู้สึกท้อแท้ในการทำงาน ขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน แล้ว จะส่งผลถึงคุณภาพการสอนและคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาต่อไป

2. ด้านการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

2.1 การวิจัยครั้งนี้ได้นำหลักการเสริมพลังการสอนมาเพียง 3 หลักการคือการทำงานอย่างมีอิสระ การมีส่วนร่วมในการทำงาน และการประเมินตนเอง และพร้อมรับการตรวจสอบที่ได้จากการเปรียบเทียบ

ทฤษฎีการเสริมพลัง ที่มีหลากหลายทฤษฎีด้วยกัน ดังนั้น ผู้วิจัยคาดหวังจะไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร เป็นเพียงการประยุกต์นำการเสริมพลังการสอนโดยใช้ การประเมินเป็นฐานที่ใช้ในการสอนของครูมาเป็นการเสริมพลังการสอนให้กับครู จึงควรศึกษาทฤษฎีการเสริมพลังการสอนเพิ่มเติมเพื่อให้ได้การ เสริมพลังการสอนที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และยังคงส่งผลไปยังการศึกษา ปัจจัยอื่นที่จะส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการสอนของครูประจำชั้นเรียนเพิ่มมากขึ้นด้วย เช่น การสร้างบรรยากาศความร่วมมือ การมีทรัพยากรสนับสนุนการทำงาน เป็นต้น ดังนั้น ควรศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนที่เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพการสอนของครูมากยิ่งขึ้น

2.2 ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะ รายวิชาคณิตศาสตร์และภาษาไทยที่มีการประเมินผล การศึกษาระดับชาติ ในปีการศึกษา 2550 ในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3 เท่านั้น จึงควร มีการศึกษาผลการ ประเมินการศึกษาระดับชาติ ในปีการศึกษาอื่นๆ หรือ ในรายวิชาอื่นๆ และกลุ่มตัวอย่างในชั้นเรียนอื่นๆ ที่มีการประเมิน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายมากขึ้น

2.3 ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาใน รูปแบบงานวิจัยผสมผสานกับงานวิจัยเชิงปริมาณกับ คุณภาพ หรือเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและข้อมูลที่ได้ นำมาอภิปรายผลให้เกิดความชัดเจนมากขึ้น อันจะ ส่งผลต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนที่เป็นตัวบ่งชี้ คุณภาพการสอนของครูต่อไป

บรรณานุกรม

- เฉลียว บุรีภักดิ์. (2542). **ทฤษฎีระบบและการพัฒนาที่ยั่งยืน**. ศูนย์ประชาสัมพันธ์ สำนักงานสถาบันราชภัฏ. กรุงเทพฯ: แอล.ที.เพรส.
- นวลศรี บุญรักษ์. (2542). **การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาบุคลากรของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพังงา**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเรือง ศรีเหรียญ. (2542). **การศึกษาองค์ประกอบทางการศึกษาที่สัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อผลการเรียนรู้ และประสิทธิผลของโรงเรียนโดยใช้รูปแบบลดหลั่นสอดแทรกเชิงเส้น**. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประโยชน์ คุปต์กาญจนากุล. (2532). **การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสาเหตุของประสิทธิภาพการสอนของอาจารย์ในวิทยาลัยครู**. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (อุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- ประหยัด ทองคุณ. (2521). **ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพบางประการของครูกับผลสัมฤทธิ์ในวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์และความถนัดทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ในเขตการศึกษา 6. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).** กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พนาลัย อยู่สำราญ. (2535). **ตัวแปรทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับนวัตกรรมทางการสอนของครูผู้สอนสังคมศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 1. ปรินญานิพนธ์ วท.ม. (พฤติกรรมศาสตร์).** สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์.
- วิชาการ, กรม กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **การประกันคุณภาพการศึกษา.** กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สมชาย บุญศิริเกษสัช. (2545). **การศึกษาการเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 8. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (บริหารการศึกษา).** กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2532). **รายงานการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของเอกชน.** กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2547). **มาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2547.** กรุงเทพฯ: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- สำเริง บุญเรืองรัตน์. (2539). **ลักษณะของบัณฑิตครู.** ปรินญานิพนธ์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อมรวิรัช นาคทรรพ์. (2542). **ความจริงของแผ่นดิน. พิมพ์ครั้งที่ 1. ความจริงของแผ่นดิน ลำดับที่ 2 ครูเก่งๆ ของเรามีอยู่เต็มแผ่นดิน.** กรุงเทพฯ: เจฟฟิล์มโปรเซส จำกัด.
- อัญชนิตา เทียมแพ. (2549). **การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2547. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา).** กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- Delton, James H., Elias, Maurice J.; & Wandersman, Abraham. (2001). **Community Psychology: Linking Individuals and Communities.** Australia: Wadsworth.
- Hoy, Wayne K.; & Miskel, Cecil G. (2001). **Educational Administration: Theory, Research, and Practice.** 6th ed. Boston: McGraw-Hall.
- Johnston, J. K. (1979, January). A Comparison of Mid-Semester and End-Semester Student Evaluation of Faculty. **Dissertation Abstracts International.** 25(3): 236-312.
- Lambert, Tom. (1996). **Key Management Solutions: 50 Leading Edge Solutions to Executive Challenges.** London: Pitman Publishing.
- Pages, Nanette; & Czuba, Cheryl E. (1999, October). Empowerment: What Is It?. **Journal Extension.** 37(5): 2-6.